

Choroby zawodowe: definicja, procedura postępowania, dokumentacja oraz świadczenia powypadkowe

(W13)

Opracował mgr inż. Ireneusz Bulski

Warszawa, 2010 r.

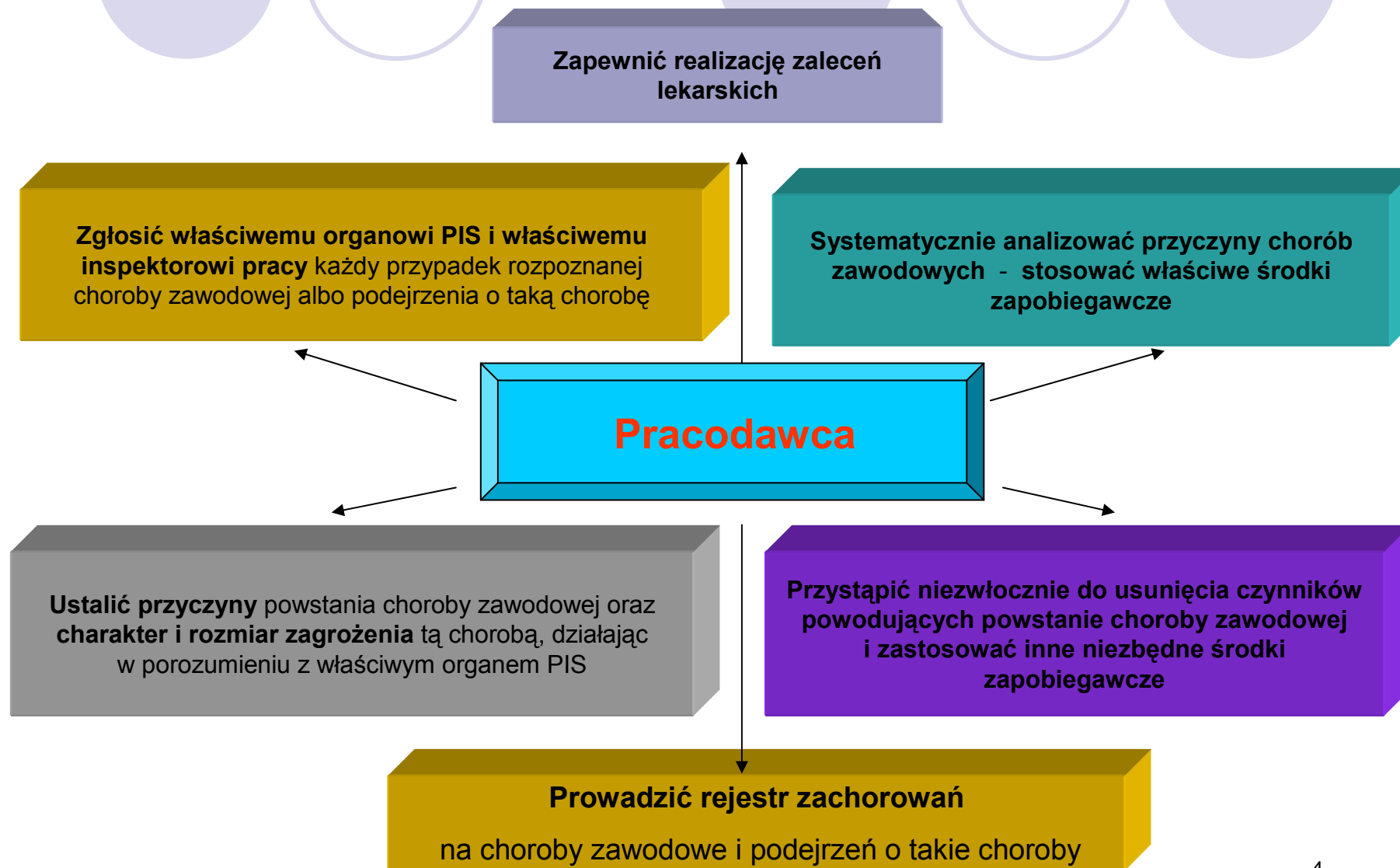
**Procedurę postępowania w sprawach zgłaszania
podejrzenia, rozpoznawania i stwierdzania chorób
zawodowych oraz podmiotów właściwych w tych
sprawach regulują;**

**Kodeks pracy,
oraz Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia 30 czerwca 2009 r.
w sprawie wykazu chorób zawodowych
(Dz. U. nr 105, poz.869)**

Kodeks pracy – pojęcie choroby zawodowej

- **Art. 235. Za chorobę zawodową uważa się chorobę wymienioną w wykazie chorób zawodowych, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że:**
 - **a) została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo,**
 - **b) w związku z sposobem wykonywania pracy, zwanych „narażeniem zawodowym”.**

Procedura postępowania w przypadku choroby zawodowej

Kodeks pracy – zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych

- W przypadku rozpoznania u pracownika choroby zawodowej pracodawca jest obowiązany:
- ustalić przyczyny powstania choroby zawodowej oraz charakter i rozmiar zagrożenia tą chorobą,
- przystąpić niezwłocznie do usunięcia czynników powodujących powstanie choroby zawodowej i zastosować inne niezbędne środki zapobiegawcze,
- zapewnić realizację zaleceń lekarskich,
- systematycznie analizować przyczyny chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami środowiska pracy i na podstawie wyników tej analizy stosować właściwe środki zapobiegawcze,
- prowadzić rejestr stwierdzonych chorób zawodowych i podejrzeń o takie choroby,
- przesłać zawiadomienie o skutkach choroby zawodowej do instytutu medycyny pracy w Łodzi oraz właściwego państwowego inspektora sanitarnego.

Procedura zgłaszania chorób zawodowych

- **Podejrzanie choroby zawodowej zgłasza się:**
- **1) właściwemu państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu,**
- **2) właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy,**
- **— których właściwość ustala się według miejsca, w którym praca jest lub była wykonywana przez pracownika, lub według krajowej siedziby pracodawcy, w przypadku gdy dokumentacja dotycząca narażenia zawodowego jest gromadzona w tej siedzibie.**

Procedura zgłaszania chorób zawodowych

- **W przypadku podejrzenia choroby zawodowej pracodawca, lekarz medycyny pracy albo lekarz stomatolog są obowiązani niezwłocznie zgłosić właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu i właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy każdy przypadek podejrzenia choroby zawodowej.**
- **Zgłoszenie podejrzenia choroby zawodowej może także dokonać pracownik, za pośrednictwem lekarza medycyny pracy, lub były pracownik.**
- **Zgłoszenie choroby zawodowej dokonuje się niezwłocznie na specjalnym formularzu, a w przypadku choroby zawodowej o ostrym przebiegu lub podejrzenia, że choroba zawodowa była przyczyną śmierci pracownika — dodatkowo w formie telefonicznej.**
- **Właściwy państwowy powiatowy inspektor sanitarny, który otrzymał zgłoszenie podejrzenia choroby zawodowej, wszczyna postępowanie i kieruje pracownika którego dotyczy podejrzenie, do jednostki orzeczniczej, na badanie w celu wydania orzeczenia o rozpoznaniu choroby zawodowej albo o braku podstaw do jej rozpoznania.**

Procedura zgłaszania chorób zawodowych

- **Właściwym do orzekania w zakresie chorób zawodowych jest lekarz spełniający wymagania kwalifikacyjne określone w przepisach i zatrudniony w jednej z jednostek orzecznich.**
- **Jednostkami orzecznymi I stopnia są:**
- **1) poradnie chorób zawodowych wojewódzkich ośrodków medycyny pracy;**
- **2) kliniki i poradnie chorób zawodowych uniwersytetów medycznych (akademii medycznych);**
- **3) poradnie chorób zakaźnych wojewódzkich ośrodków medycyny pracy albo przychodnie i oddziały chorób zakaźnych poziomu wojewódzkiego —w zakresie chorób zawodowych zakaźnych i pasożytniczych;**
- **4) jednostki organizacyjne zakładów opieki zdrowotnej, w których nastąpiła hospitalizacja — w zakresie rozpoznawania chorób zawodowych u pracowników hospitalizowanych z powodu wystąpienia ostrych objawów choroby.**

Procedura stwierdzenia choroby zawodowej

- **Jednostkami orzeczniczymi II stopnia od orzeczeń wydanych przez lekarzy zatrudnionych w jednostkach orzecznicznych są jednostki badawczo-rozwojowe w dziedzinie medycyny pracy.**
- **Lekarz wydaje;**
- **a) orzeczenie o rozpoznaniu choroby zawodowej albo,**
- **b) o braku podstaw do jej rozpoznania, zwane „orzeczeniem lekarskim”**
- **- na podstawie wyników przeprowadzonych badań lekarskich i pomocniczych, dokumentacji medycznej pracownika lub byłego pracownika, dokumentacji przebiegu zatrudnienia oraz oceny narażenia zawodowego.**

Procedura stwierdzenia choroby zawodowej

- Narażenie zawodowe to ocena, przy dokonywaniu
- której uwzględnia się :
- 1) **czynniki chemiczne i fizyczne** — rodzaj czynnika, wartość stężeń lub natężeń i średni czas narażenia zawodowego;
- 2) **czynniki biologiczne** — rodzaj czynnika, ustalenie kontaktu, okresu utajenia oraz stwierdzenie mechanizmu działania lub drogi szerzenia się czynnika, bez konieczności określenia stężenia tego czynnika;
- 3) **czynniki o działaniu uczulającym (alergeny)** — rodzaj czynnika i stwierdzenie kontaktu z takim czynnikiem w czasie pracy, jeżeli występował on w środowisku pracy, narzędziach pracy, surowcach, półproduktach lub gotowych wyrobach, bez
- konieczności określania stężenia tego czynnika,

Procedura stwierdzenia choroby zawodowej

- 4) **czynniki o działaniu rakotwórczym** — substancje i preparaty chemiczne zakwalifikowane do kategorii 1 na podstawie przepisów o substancjach i preparatach chemicznych, czynniki i procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym oraz pierwotną lokalizację nowotworu i okres latencji;
- 5) **sposób wykonywania pracy** — określenie stopnia obciążenia wysiłkiem fizycznym oraz chronometraż czynności, które mogą powodować nadmierne obciążenie odpowiednich narządów lub układów organizmu ludzkiego.

Procedura stwierdzenia choroby zawodowej

- 3. Ocenę narażenia zawodowego przeprowadza:
- 1) w związku z podejrzeniem choroby zawodowej —
- lekarz, który sprawuje profilaktyczną opiekę zdrowotną
- nad pracownikiem, którego dotyczy podejrzenie;
- 2) w toku ustalania rozpoznania choroby zawodowej
- — lekarz zatrudniony w jednostce orzeczniczej,
- 3) w toku podejmowania decyzji o stwierdzeniu
- choroby zawodowej lub decyzji o braku podstaw do
- stwierdzenia choroby zawodowej — właściwy
- państwowy powiatowy inspektor sanitarny.

Procedura stwierdzenia choroby zawodowej

- Jeżeli zakres informacji zawartych w dokumentacji, jest niewystarczający do wydania orzeczenia lekarskiego, lekarz występuje o ich uzupełnienie do:
- **1) pracodawcy** — w zakresie obejmującym przebieg oraz organizacji pracy zawodowej pracownika lub byłego pracownika, w tym prac w godzinach nadliczbowych, danych o narażeniu zawodowym, obejmujące także wyniki pomiarów czynników szkodliwych wykonanych na stanowiskach pracy, na których pracownik był zatrudniony, stosowane przez pracownika środki ochrony indywidualnej, a w przypadku narażenia pracownika na czynniki o działaniu uczulającym (alergenów) — także o przekazanie próbki substancji, w ilości niezbędnej do przeprowadzenia badań diagnostycznych;
- **2) lekarza sprawującego profilaktyczną opiekę zdrowotną,**
- **3) pracownika o uzupełnienie informacji.**

Procedura stwierdzenia choroby zawodowej

- Pracownik lub były pracownik, badany w jednostce orzeczniczej I stopnia, który nie zgadza się z treścią orzeczenia lekarskiego, może wystąpić z wnioskiem o przeprowadzenie ponownego badania przez jednostkę orzeczniczą II stopnia.
- Wniosek o przeprowadzenie ponownego badania składa się w terminie 14 dni od dnia otrzymania
- orzeczenia lekarskiego, za pośrednictwem jednostki orzeczniczej I stopnia zatrudniającej lekarza, który wydał to orzeczenie.
- W przypadku wystąpienia pracownika lub byłego pracownika z wnioskiem o przeprowadzenie ponownego badania, jednostka orzecznicza I stopnia powiadamia
- o tym właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

Procedura stwierdzenia choroby zawodowej

- **Decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej lub braku podstaw do jej stwierdzenia wydaje właściwy Państwowy Inspektor Sanitarny.**
- **Państwowy powiatowy inspektor sanitarny albo państwowy wojewódzki inspektor sanitarny w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja o stwierdzeniu choroby zawodowej stała się ostateczna, sporządza kartę stwierdzenia choroby zawodowej i przesyła ją do Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych Instytutu Medycyny Pracy im. prof. dr med. Jerzego Nofera w Łodzi.**

Wykaz chorób zawodowych (wyciąg z wykazu)

- Po nowelizacji rozporządzenia w sprawie wykazu chorób zawodowych, obecnie za choroby zawodowe uznaje się 26 grup chorób, do których, między innymi, zalicza się:
- zatrucia ostre i przewlekłe oraz następstwa tych zatruc,
- gorączkę metaliczną,
- pylice płuc,
- choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu,
- przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli wywołane działaniem pyłów lub gazów drażniących,
- astmę oskrzelową,
- zewnątrzpochodne alergiczne zapalenia pęcherzyków płucnych,
- ostre uogólnione reakcje alergiczne,
- byssinozę,
- berylozę,

Wykaz chorób zawodowych (cd. wyciągu)

- choroby płuc wywołane pyłem metali twardych,
- alergiczny nieżyt nosa,
 - zapalenie obrzękowe krtani o podłożu alergicznym,
 - przedziurawienie przegrody nosa wywołane substancjami o działaniu żrącym lub drażniącym,
 - przewlekłe choroby narządu głosu związane z nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym ponad 15 lat,
 - choroby wywołane działaniem promieniowania jonizującego,
 - nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy uznanych za rakotwórcze u ludzi,
 - choroby skóry,
 - przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy,

Wykaz chorób zawodowych (cd. wyciągu)

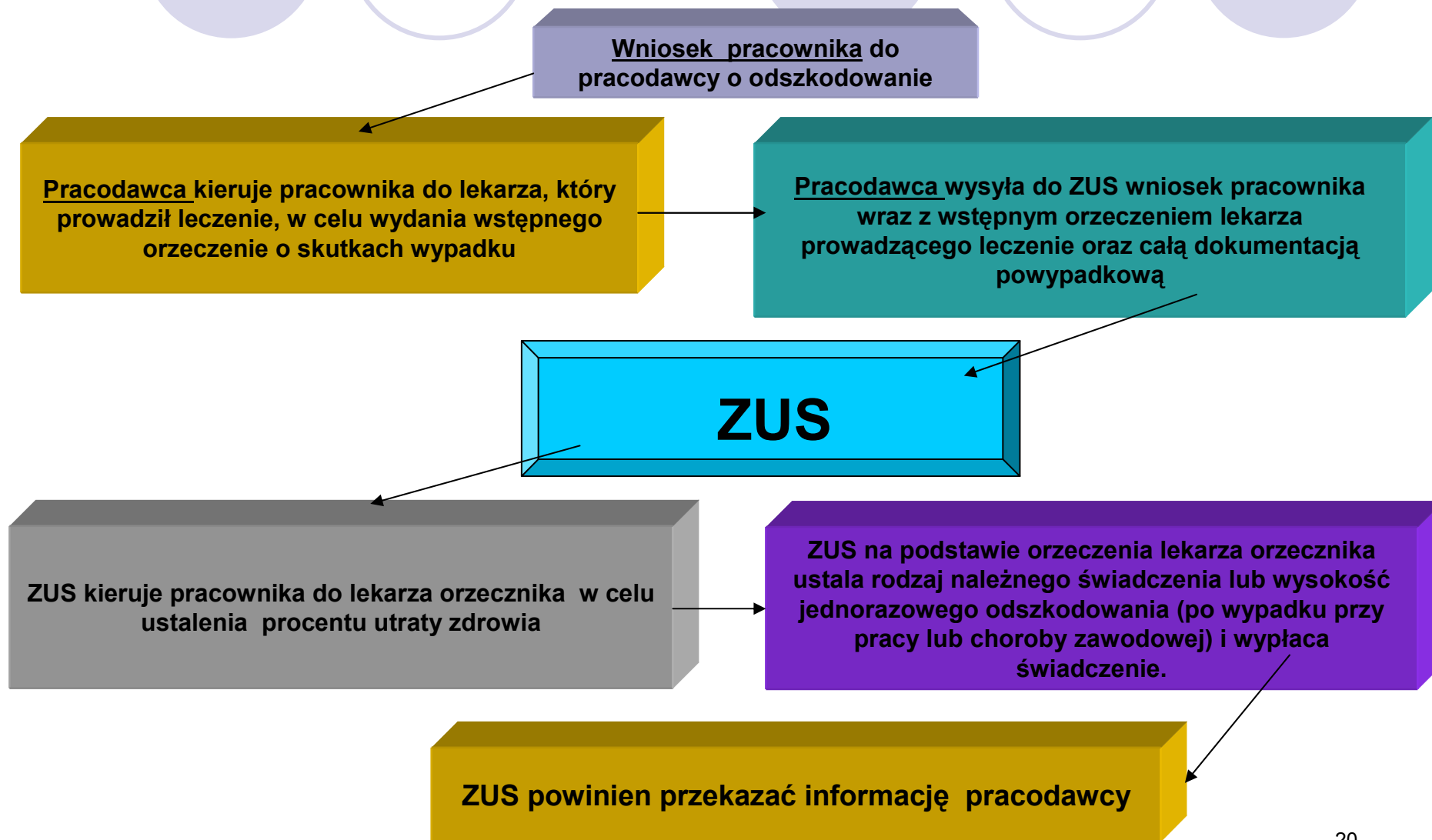
- **obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszającym,**
- **zespół wibracyjny,**
- **choroby wywołane pracą w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego,**
- **choroby wywołane działaniem wysokich albo niskich temperatur otoczenia,**
- **choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi,**
- **choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa.**

Świadczenia z ubezpieczenia społecznego z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

Opracował mgr inż. Ireneusz Bulski

Warszawa, 2010 r.

Procedura postępowania w sprawie uzyskania świadczeń z ZUS

USTAWA

z dnia 30 października 2002 r.

o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

(Dz. U. z dnia 28 listopada 2002 r.)

- Art. 21. 1. Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego nie przysługują ubezpieczonemu, gdy wyłączną przyczyną wypadków było udowodnione naruszenie przez ubezpieczonego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, spowodowane przez niego umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.**
- 2. Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego nie przysługują również ubezpieczonemu, który, będąc w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych, przyczynił się w znacznym stopniu do spowodowania wypadku.**

USTAWA

o ubezpieczeniu z tytułu wypadków przy pracy i chorób

- **Art. 21.3. Jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że ubezpieczony znajdował się w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych, płatnik składek kieruje ubezpieczonego na badanie niezbędne do ustalenia zawartości alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie.**
- **Ubezpieczony jest obowiązany poddać się temu badaniu. Odmowa poddania się badaniu lub inne zachowanie uniemożliwiające jego przeprowadzenie powoduje pozbawienie prawa do świadczeń, chyba że ubezpieczony udowodni, że miały miejsce przyczyny, które uniemożliwiły poddanie się temu badaniu.**

USTAWA

o ubezpieczeniu z tytułu wypadków przy pracy i chorób

Z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej przysługują następujące świadczenia:

- 1)"zasiłek chorobowy" - 100% dla ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową, nie dłużej niż 6 m-cy;**
- 2)"świadczenie rehabilitacyjne" – 100 % dla ubezpieczonego, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokuje odzyskanie zdolności do pracy (nie dłużej niż 12 m-cy);**
- 3)"zasiłek wyrównawczy" - dla ubezpieczonego będącego pracownikiem, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu (nie dłużej niż 24 m-ce);**

USTAWA

o ubezpieczeniu z tytułu wypadków przy pracy i chorób

- 4) "jednorazowe odszkodowanie" – 412 zł za każdy % utraty zdrowia dla ubezpieczonego, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, zwiększone o kwotę 8.013 zł w przypadku całkowitej niezdolności do pracy;**
- 5) "jednorazowe odszkodowanie" – 41.212 zł dla małżonka lub dziecka zmarłego ubezpieczonego lub rencisty albo 20.606 zł dla innych członków rodziny oraz kwota 8.013 na każdą drugą osobę uprawnioną do odszkodowania ;**
- 6) "renta z tytułu niezdolności do pracy „ - 60% do 80 % dla ubezpieczonego, który stał się niezdolny do pracy wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej;**
- 7) "renta szkoleniowa" - 100% dla ubezpieczonego, w stosunku do którego orzeczono celowość przekwalifikowania zawodowego ze względu na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie spowodowaną wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową;**

USTAWA

o ubezpieczeniu z tytułu wypadków przy pracy i chorób

- 8) "renta rodzinna" - (85 %) dla członków rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty uprawnionego do renty z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej;**
- 9) "dodatek do renty rodzinnej" - dla sieroty zupełnej;**
- 10) dodatek pielęgnacyjny;**
- 11) pokrycie kosztów leczenia z zakresu stomatologii i szczepień ochronnych oraz zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne w zakresie określonym ustawą.**

USTAWA

o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

- **Zasilek chorobowy z ubezpieczenia wypadkowego przysługuje niezależnie od okresu podlegania ubezpieczeniu.**
- **Zasilek chorobowy z ubezpieczenia wypadkowego przysługuje od pierwszego dnia niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową.**
- **Ubezpieczonemu, który wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, przysługuje jednorazowe odszkodowanie.**
- **Za stały uszczerbek na zdrowiu uważa się takie naruszenie sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie czynności organizmu nierokujące poprawy.**
- **Za długotrwały uszczerbek na zdrowiu uważa się takie naruszenie sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie czynności organizmu na okres przekraczający 6 miesięcy, mogące ulec poprawie.**
- **Oceny stopnia uszczerbku na zdrowiu oraz jego związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową dokonuje się po zakończeniu leczenia i rehabilitacji.**

USTAWA

o ubezpieczeniu z tytułu wypadków przy pracy i chorób

- **Przyznanie lub odmowa przyznania jednorazowego odszkodowania oraz ustalenie jego wysokości następuje w drodze decyzji ZUS.**
- **Decyzję tą ZUS wydaje w ciągu 14 dni od dnia:**
- **1) otrzymania orzeczenia lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej;**
- **2) wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.**
- **Jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do jednorazowego odszkodowania oraz jego wysokość, ZUS z urzędu dokonuje wypłaty odszkodowania w terminie 30 dni od dnia wydania decyzji.**
- **Od decyzji ZUS przysługuje odwołanie w trybie i na zasadach określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych.**

USTAWA

o ubezpieczeniu z tytułu wypadków przy pracy i chorób

- **ZUS odmawia przyznania świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego w przypadku:**
 - **1) nieprzedstawienia protokołu powypadkowego lub karty wypadku;**
 - **2) nieuznania w protokole powypadkowym lub karcie wypadku zdarzenia za wypadek przy pracy w rozumieniu ustawy;**
 - **3) gdy protokół powypadkowy lub karta wypadku zawierają stwierdzenia bezpodstawne.**
- **Odmowa przyznania świadczeń następuje w drodze decyzji Zakładu.**
- **Jeżeli w protokole powypadkowym lub karcie wypadku są braki formalne, ZUS niezwłocznie zwraca protokół lub kartę wypadku w celu ich uzupełnienia.**

USTAWA

o ubezpieczeniu z tytułu wypadków przy pracy i chorób

Stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu oraz jego związek z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową, niezdolność do pracy oraz jej związek z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową, a także związek śmierci ubezpieczonego lub rencisty z takim wypadkiem lub chorobą ustala lekarz orzecznik lub komisja lekarska ZUS. .

Członkom rodziny ubezpieczonego, który zmarł wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, przysługuje jednorazowe odszkodowanie. Odszkodowanie to przysługuje również w razie śmierci wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej rencisty, który był uprawniony do renty z ubezpieczenia wypadkowego.

USTAWA

o ubezpieczeniu z tytułu wypadków przy pracy i chorób;

Źródło finansowania świadczeń powypadkowych

- **Pracownikowi który uległ wypadkowi przy pracy, przysługuje od pracodawcy odszkodowanie za utratę lub uszkodzenie, w związku z wypadkiem, przedmiotów osobistego użytku oraz przedmiotów niezbędnych do wykonywania pracy, z wyjątkiem utraty lub uszkodzenia pojazdów samochodowych oraz wartości pieniężnych.**

USTAWA

o ubezpieczeniu z tytułu wypadków przy pracy i chorób;

Źródło finansowania świadczeń powypadkowych

Świadczenia wypłacane przez ZUS:

- świadczenia rehabilitacyjne - po okresie pobierania zasiłku,
- zasiłek wyrównawczy,
- jednorazowe odszkodowania,
- renta z tytułu niezdolności do pracy,
- renta szkoleniowa,
- renta rodzinna,
- dodatek pielęgnacyjny,
- pokrycie kosztów leczenia.

Pracodawca wypłaca tylko:

- zasiłek chorobowy - 100 % kwoty zarobku,
- ewentualne odszkodowanie za zniszczone przedmioty osobistego użytku, za wyjątkiem samochodu – który pracownik powinien ubezpieczyć .